

02-01-2021 Nieuwjaarsdag

GOD MET ONS?

Mattheus 2

De vorige keer dat ik Mattheus 2 heb gelezen, was in 2021. Maar misschien herinnert u het zich nog wel, want het was vorige week. Afgelopen zondag, tweede Kerstdag, heb ik in de dienst dezelfde tekst gelezen als deze zondag. Alleen toen ben ik na het bezoek van de wijzen uit het Oosten aan het Kind Jezus gestopt met lezen. Dat doen volgens mij de meeste mensen. In ieder geval gebeurt dat in elke kinderbijbel: na de wijzen uit het Oosten eindigt het Kerstverhaal. Maar ja..., eigenlijk gaat het verhaal nog verder. Er zijn wel redenen om hier in het verhaal te stoppen hoor, want: hoe moet je het vervolg van het Kerstverhaal aan kinderen vertellen? Mattheus vertelt: als koning Herodes bemerkt dat de wijzen uit het oosten niet naar hem terugkomen, dan wordt hij woedend. Hij had hen op het hart gedrukt dat ze hem zouden komen vertellen waar die pasgeboren Koning van de joden verbleef, want dan kon hij die pasgeboren Koning Jezus onder het mom van 'ik wil hem ook gaan eer bewijzen' laten vermoorden! Maar nu de wijzen uit het oosten niet naar Herodes zijn teruggedaan om verslag uit te brengen..., nu laat hij in zijn woede alle kindjes in Bethlehem vermoorden. Alle kindjes van 0 tot 2 jaar. Herodes neemt het wat ruim: tot twee jaar. Dan weet hij tenminste zeker dat ook die pasgeboren Koning er tussen zal zitten.

Tja, zo'n verhaal van een kindermoord vertel je niet zomaar aan kinderen. Begrijpelijk. Maar... het lijkt er wel op dat wij überhaupt niet graag onze Kerstfeest door zo'n gruwelijke afloop laten besmeuren. En daarom: middenin Mattheus 2, als de wijzen op de knieën zijn gegaan voor Jezus, stoppen wij vaak met lezen en klappen wij het boek dicht. Maar... maken wij daarmee het Kerstfeest eigenlijk niet veel mooier dan het is? Of mooier? 'Zoeter', zou ik zeggen. Eigenlijk ben ik inderdaad bang dat wij het Kerstfeest wat los hebben gezongen wordt van de harde werkelijkheid, waarin wij leven. Een week geleden vertelde nog een bevriend iemand tegen mij: 'ik kan dat 'vrede op aarde' niet meer aanhoren!' Deze persoon heeft een enorme strijd in haar leven en alles wat zij maar hoorde tijdens de Kerstdagen was 'vrede op aarde', 'licht', 'grote vreugde'. Ze kon er totaal niet bij. Nu, volgens mij ligt dat niet enkel aan haar. We hebben er zelf met z'n allen een zoet verhaal van gemaakt door alleen de mooie stukjes te lezen. Na de wijzen uit het Oosten die knielden voor Jezus – grote mannen die bij een Baby knielen, hoe ontroerend..., prachtig! – horen wij echter geschreeuw in Bethlehem dat door merg en been gaat. Mannen en vrouwen die ineens krimpden van verdriet. Gezinnen en hele straten die in shock zijn. Omdat er kinderen zijn vermoord. ... Het is een dramatisch verhaal om op de

eerste zondag van het nieuwe jaar te lezen – niet bepaald een mooie tekst om het jaar mee te beginnen – maar laten wij eerlijk zijn: *wij zijn daarmee tenminste wel wat meer in de werkelijkheid van alledag beland.* Want ik weet niet wat u in deze weken heb langs zien komen, maar ik heb niet zoveel vrede op aarde gezien. Ik zie om mij heen dichtbij en ver weg allemaal gebrokenheid: mensen die langdurig ziek zijn. Huwelijken waarin het crisis is. Mensen die in de decembermaand zijn overleden, veel te vroeg voor mijn gevoel. Depressie waar geen middel tegen bestand lijkt. Conflicten waarbij men elkaar gewoon niet meer begrijpt. Een wereld waarin het licht van Kerst behoorlijk ver te zoeken is. Een wereld, waarin je je soms afvraagt waar God nu precies is..., omdat je Hem in het leven van alledag gewoon vaak niet ziet, niet ervaart. Herkent u het iets?

Ik heb daarom ook de rest van Mattheus 2 nodig om in deze wereld te kunnen staan, om in deze wereld mijn geloof te behouden en om ervoor bewaard te worden dat het Kerstfeest en het dagelijks leven volledig uit elkaar komen te liggen. Want Kerst gaat niet over een andere wereld, een wereld-waar-in-wij-even-twee-dagen-alle-ellende-vergeten, een fantasy-wereld. Kerst gaat over deze barre, soms niet-te-begrijpen wereld! En voor deze wereld, *juist* voor deze wereld heeft Kerstfeest iets te zeggen. En daarom lezen wij Mattheus 2 helemaal uit, om te ontdekken waar die van God gezonden Redder nu eigenlijk in onze wereld is. Immanuël: God met ons, Hij is gekomen, zo begon Mattheus zijn boek. Maar waar dan?

Nou, om maar gelijk mijn eigen vraag te beantwoorden: waar is Immanuël, waar is dan die God-met-ons? Hij is op de vlucht, zo vertelt Mattheus. Hij is halsoverkop met Jozef en Maria gevlucht uit Bethlehem. Midden in de nacht. Eerst was het Ere zij God gezongen. Daarna kwam het verrassende bezoek van de herders. Daarna het bezoek van de wijzen uit het Oosten. (Ja, waarschijnlijk was dat wel een tijdje later hoor! Misschien maanden later wel. Maar goed, we zetten ze voor het gemak vaak bij de herders in de Kerststal, aan de andere kant van de kribbe.) Maar nu Herodes het pasgeboren Kindje wil doden, zoals een engel Jozef heeft gewaarschuwd, nu horen wij na het 'Ere zij God' en het bezoek van de herders en de wijzen uit het Oosten daarom dat Jozef en Maria met Jezus vluchtten en dat er kindjes in Bethlehem worden vermoord.

Ik kan die geschiedenis niet klein krijgen hè? Zo gruwelijk... Ja, wat Herodes betreft, kan ik het wel plaatsen hoor. Dat wel. Herodes stond bekend om zijn wreedheid en om zijn achterdocht. Hij heeft een zoon van hem laten vermoorden, omdat hij in hem een mogelijke concurrent zag die de troon voortijdig zou willen overnemen. Hij heeft een van zijn vrouwen laten vermoorden, zijn lievelingsvrouw Mariamne, omdat zij

politiek gezien in zijn ogen niet helemaal te vertrouwen was. Herodes was nietsontziend. Hij had zelfs voor zijn sterven bevolen om 1000 joodse mannen in een stadion in Jericho op te sluiten en hen te laten doden op het moment dat hijzelf zou komen te overlijden. Want dan zal er in ieder geval flink gehuild worden op het moment dat hij er niet meer was. Dan was er toch nog rouw, want ja, niemand zal waarschijnlijk om Herodes zelf rouwen. Wat een wereld hè! Vol geweld. Vol nietsontziende wreedheid. Waar wij mensen toe in staat kunnen zijn... Volgens schattingen zullen er rond de Kerstdagen zo'n 20 tot 30 kinderen zijn vermoord in Bethlehem. Maar... waar is dan de Redder? Waar is de Redder van de wereld? Immanuël, God met ons..., wat doet Hij op dat moment...? *God-met-ons is op de vlucht.* God-met-ons vinden wij in het holst van de nacht, in alle angst en dreiging op de armen van Jozef of Maria die wegrennen, terwijl het geroep en gehuil in Bethlehem steeds meer op de achtergrond verdwijnt.

Ziet u, beseft u wat dit betekent? God met ons – werkelijk God-met-ons, God in ons midden - dat betekent dus niet alleen maar troost. En kracht. En licht. Dicht bij Jezus zijn... en met Jezus onderweg gaan in het leven..., dat is niet alleen vreugde en vrede en houvast. Nee, wat zou die Jozef radeloos zijn geweest, denkt u ook niet? Dan is de Redder na al het lange verwachten en op een heel aparte manier eindelijk gekomen... Jozef hoort het de engel nog zeggen: 'Hij zal Zijn volk redden'... maar wat nu? Jozef moet met God-met-ons in zijn armen (God zo dichtbij!) alles in de steek laten en op de vlucht gaan.

Zou het daarom zo zijn dat sommige christenen – misschien kent u het wel uit eigen ervaring – dat sommige christenen soms moeten ervaren dat zij ondanks hun geloof toch echt bang zijn? Je wilt op bepaalde momenten (bij een ziekenhuisbezoek, of tijdens een gesprek of wat dan ook) dapper zijn, vertrouwen..., want je gelooft toch? Maar het lukt je haast niet. ... Je wilt met goede moed 2022 ingaan, maar die goede moed is zo moeilijk op te brengen. Je vindt de toekomst zo spannend... of de huidige situatie zo zwaar... Je wilt niet klagen, maar dragen, maar je krijgt het soms niet gedragen zonder te klagen. En dan krijg je misschien wel bemoedigende teksten op kaarten – vrees niet! Ik ben met u – maar het pakt je niet. Geloof je dan niet goed genoeg? ... Kijk eens naar Jozef. Als er eentje op dat moment dicht bij Jezus was, dan was het Jozef wel.. Maar zou hij op dat moment niet enorme angst hebben gehad? Wat een drama voor hen, ondanks dat God met hen was.

Even richting de jongeren: ik ga de jongeren in de gemeente daarom ook niet een fantastisch verhaal over het geloof vertellen. Vertellen dat je door het geloof alles aan kan en dat alles mooier wordt, als je gelooft en dat je altijd merkt dat God bij je is. Nee, het is soms juist bijzonder moeilijk om dichtbij Jezus te zijn. Jezus volgen in je leven brengt je niet naar prachtige stranden en heerlijke resorts..., je loopt soms te ploeteren door het woestijnzand om in Egypte veilig onderdak te kunnen vinden, in de hoop dat een Herodes je niet onderweg te zult grazen nemen.

God met ons, zo begon Mattheus. Dat is ook het refrein in het Mattheusevangelie. Ik ben met u alle dagen. Ja, gelukkig wel. Want het is Kerst geweest! Maar God met

ons kan soms betekenen dat je op de vlucht moet in het leven. Dat je toch opgejaagd wordt door angst, door zorgen. God met ons, dat kan betekenen dat jouw problemen ondanks vele gebeden toch niet verdwijnen. God met ons, dat kan betekenen dat wat je zo graag buiten de deur had gehouden, toch dit jaar binnensluipt. God met ons, dat kan betekenen dat je een weg moet gaan die zo lastig is om te gaan... of dat je het gewoon allemaal niet leuk vindt en je afvraagt waarom.

En zo zien wij Jozef en Maria met God in hun midden op weg. Op weg naar Egypte. Met de Redder van Israël in de armen vragen Jozef en Maria asiel aan in het buurland.

Dat was overigens niet heel ongebruikelijk hoor. Er schijnen in die tijd heel veel joden als vluchtelingen te hebben gewoond in Egypte. In Alexandrië was een grote joodse kolonie aanwezig. Maar *daar* was God dus op dat moment te vinden. In het Ter Apel van Egypte. Misschien hè - ik heb deze gedachte niet helemaal uitgewerkt, maar: misschien zoeken wij God daarom vaak wel op de verkeerde plek. Waar denkt u aan, als u aan God-met-ons denkt? Ik ben geneigd om bij Gods aanwezigheid vooral te denken aan mooie momenten, topervaringen, geluk, liefde, of die stampvolle kerk van vroeger.. ... Maar God-met-ons, de Immanuël bevond zich niet in Jeruzalem. Maar in het stampvolle vluchtelingencentrum in Egypte. God heeft ervoor gekozen om niet in glans en glorie te verschijnen, maar in de pijn van de wereld. En dat vraagt van ons om een omdenken: om God te ervaren moeten wij misschien wel op heel andere plekken zijn. Moet je aanbellen bij dat gezin dat pas bij je in de straat is gekomen en het niet al te breed lijkt te hebben. Of moet je een drempel voor jezelf over en contact maken met die man die gehandicapt is. Of moeten wij als kerk echt midden in de modder willen gaan staan en soep gaan uitdelen bij de daklozenopvang. Of aan pleegzorg gaan doen. Of bij stichting Vluchtelingenwerk gaan vragen of ze hulp kunnen gebruiken. Want onze Immanuël heeft Bethlehem, heeft het Beloofde Land verlaten om in Egypte onder vluchtelingen te gaan wonen. *Daar* was Hij aanwezig. God met ons, ja, maar om Gods nabijheid te ervaren moet je misschien wel op een andere plek zoeken dan je zou willen.

Ik probeer mij nog even voor te stellen hoe Jozef dit zou hebben beleefd hè? Vluchteling zijn. Heb je je dat wel eens voorgesteld hoe dat zou zijn? Ik kwam een tijdje geleden een weblog van wijlen Peter R. de Vries tegen over dit thema. Hij schreef: *Er wordt vaak op een afstandelijke manier en op een onverdraagzame toon over het vluchtelingenvraagstuk gesproken. Alsof asielzoekers en vluchtelingen profiteurs zijn, gelukszoekers en welzijnsavonturiers. Soms denk ik wel eens dat het ons na de tweede wereldoorlog zó goed is gegaan dat we uit het oog zijn verloren wat begrippen als 'nood' en 'hulp' echt betekenen. Wij zijn in de bevoorrechte positie dat we geen oorlog hebben, niet geteisterd worden door natuurrampen of dagelijks blootstaan aan terrorisme, rebellie of guerrilla's. We weten niet meer uit eigen ervaring hoe fijn het is als je in nood door anderen wordt geholpen, letterlijk een toevluchtsoord hebt.*

Jozef was alles kwijt. Ja, nog wel misschien dat goud, wierook en mirre..., maar verder: geen thuis meer.

Geen veiligheid meer. Geen familie om hem heen, ver van hen weg. Ook dat vertelt iets over wat het kan betekenen dat God met ons is. Als je de weg met Jezus gaat, wordt je uit je oude, vertrouwde leven getild, wat je misschien helemaal zelf vorm heb kunnen geven, en wordt je gevraagd om zonder eigen zekerheden de weg met Hem te gaan. Je wordt gevraagd om los te laten. Om andere wegen te gaan. Hebt u daar al iets van ervaren in uw leven? Wat heeft u nu losgelaten, nu u Jezus volgt? Waar ben jij afstand van gedaan? Welke patronen heeft u doorbroken in uw leven? Welke eigen opvattingen heeft u losgelaten? Of bent u nog niet zover? Nog niet toegekomen. God met ons... met Jezus, de Immanuel, op weg gaan... dat vraagt om loslaten. Om stappen te zetten op een onbekende weg.

God met ons. U zult ondertussen wel hebben gemerkt dat ik daar op heel wat manieren de lastige kant van heb willen laten zien. Niet om het allemaal moeilijk en somber te maken aan het begin van het nieuwe jaar, maar omdat we dit Kerstevangelie vooral niet los moeten zingen van de werkelijkheid van alledag. Want daarmee doen wij de weerbarstige werkelijkheid van het leven niet recht. Maar – nog belangrijker - daarmee doen wij God ook niet recht. Want God staat niet los van de harde werkelijkheid van alledag! God is in Jezus Zijn Zoon *juist* te vinden te midden van onze angsten..., in de nacht van de wereld..., in ons vluchten..., in de wereld waar soms helemaal niks aan is. God is *juist* daar te vinden op plekken die wij helemaal niet met ons geloof zouden verbinden. En God vraagt van ons om Hem juist daar te zoeken. Om daar te willen zijn waar God is. Om het daar uit te houden met ons geloof. En om daarbij los te laten wat wij moeten loslaten. Een heftige weg die van ons gelovigen wordt gevraagd. C.S. Lewis had daarom ook eens gezegd: 'Als je een comfortabele religie zoekt, dan raad ik je het christendom zeker niet aan'.

Maar dan nog even iets anders... iets waar ik over twee weken wat meer aandacht aan wil besteden, maar nu alvast wil aanstippen aan het einde van de preek: Herodes die kleine kinderen doodde... En Jezus Die straks vanuit Egypte naar het Beloofde Land zal gaan... Dat moet bij een gemiddelde luisteraar allerlei associaties oproepen, denk ik. *Jezus is de nieuwe Mozes*. Wat lijkt die Herodes bijzonder veel op de Farao van Egypte, die in de tijd van Mozes alle baby'tjes doodde door ze in de Nijl te laten gooien. En wat is Mozes net zoals Jezus wonderlijk gered van die gruwelijke kindermoord. Mozes zal als hij is opgegroeid zijn volk uit Egypte leiden naar het Beloofde Land. En hier in Jezus zien wij de nieuwe Mozes, door God gezonden. Mozes heeft het Beloofde Land niet gehaald. Hij was er bijna, maar hij is aan deze kant van de Jordaan door God thuis geroepen. Jezus is wel heel de weg gegaan. Om ons te leiden tot de echte bevrijding.

Die weg die Jezus gaat..., die onbegrijpelijke weg als vluchteling en straks zelfs als gekruisigde..., die weg is de weg naar werkelijke bevrijding. Dat heeft God voor jou en mij op het oog. En als je die weg met Jezus gaat..., als je Immanuël, God met ons, volgt door alle angsten, woestijnen en vragen heen..., dan mag je je bevrijding tegemoet gaan. De bevrijding die Jezus je wilt

schenken. Elke stap met Jezus, is een stap dichterbij het Beloofde Land.

Jezus is gekomen, Hij is deze weg gegaan van Bethlehem naar Egypte om ons uit het Egypte te bevrijden.

Bevrijden uit het diensthuis, uit het slavenhuis. Dankzij Jezus hoef je geen slaaf meer te zijn van wie of wat dan ook. Hij wil je losmaken, loskopen, vrijheid schenken. Je mag van Christus zijn!

Jezus is gekomen, Hij is deze weg gegaan van Bethlehem naar Egypte om ons uit het Egypte te bevrijden. Bevrijden van onze afgoden. Onze gouden kalveren. Onze ongezonde idealen. Onze slechte verlangens. Van die fakewereld waarin wij leven en die ons zo'n raar beeld geeft van wat normaal is, wat moet kunnen, wat leuk zou zijn en trendy en wat je leven geluk zal geven.

Jezus is gekomen om ons uit Egypte te bevrijden. Van onze zonden. Van onze schuld en schaamte. ... Maar uiteindelijk ook van onze angsten. En ook van de schade die we hebben opgelopen maar die misschien nooit echt geheel zal worden.

Jezus is deze weg gegaan om voor u en mij een nieuwe Mozes te zijn en ons bij de hand mee te nemen, vanuit het diensthuis Egypte... onze vrijheid tegemoet. Blijf daarom dit jaar alsjeblieft niet in het diensthuis, bij die 'vleespotten van Egypte', omdat je misschien niet anders weet, niet anders kent. Nee, ik wens u toe dat u en jij in het jaar 2022 een stukje verder mogen komen op die weg naar onze vrijheid, op weg naar het Beloofde Land. Dicht bij Jezus, ook al brengt dat ons op andere plekken dan wij verwacht hadden. Maar houd vol. God is met ons. Immanuël. Hij is voor ons. En naast ons. En om ons heen.